

Rani znakovi

Mnoga djeca s poremećajima iz spektra autizma (PSA) pokazuju razvojna odstupanja dok su još bebe- poglavito u socijalnim vještinama i razvoju govora. Razlike u razvoju gesti, igre i socijalnog govora prođu često neopaženo jer djeca obično sjede, pužu i prohodaju na vrijeme. Promjene u jezičnim odstupanjima i ponašanju, obitelji mogu uočiti u načinu kako dijete ulazi u interakciju s vršnjacima. Suptilni znakovi vezani za autizam, mogu se pojaviti prije djetetovog prvog rođendana, a tipični se pojavljuju prije druge godine života .

Prepoznavanje znakova PSA

SOCIJALIZACIJA

- Izbjegava kontakt očima ili je kontakt vrlo kratak
- Ne odgovara na osmijeh roditelja ili facijalnu ekspresiju
- Ne gleda u predmete ili događaje koje gleda ili pokazuje roditelj
- Ne ukazuje na predmete ili događaje u svom okruženju
- Ne pokazuje predmete ili igračke roditeljima
- Slabije razvijena ili nerazvijena facijalna ekspresija
- Ne prepoznaje što druga osoba misli ili osjeća gledajući izraz lica osobe
- Ne pokazuju zabrinutost (empatiju) za druge
- Teškoće u interakciji s vršnjacima, nezainteresiranost za iniciranje kontakta
- Izražena potreba za osamljivanjem

KOMUNIKACIJA

- Ne pokazuje gestom na stvari koje želi, ne dijeli stvari s drugima
- Ne govori riječi u dobi od 16 mjeseci
- Ponavlja točno onako kako netko drugi kaže bez razumijevanja značenja (papagajski govor ili eholalija)
- Ne reagira na poziv imenom, ali reagira na druge zvukove (npr. reklame na TV, zvuk motocikla, glasanje psa...)
- Govori za sebe u 3. licu, ne govori za sebe „ja“
- Često se čini kao da nema potrebu za komunikacijom
- Ne započinje ili ne nastavlja komunikaciju
- Ne koristi igračke i predmete na način da ih pokazuje okolini ili da imitira svakodnevne situacije u igri
- Izražen interes za brojeve, slova, pjesme, TV reklame ili specifične sadržaje
- Mogu izgubiti govor ili druge socijalne vještine u dobi između 15 i 24 mjeseca (regresija)

PONAŠANJE

- Izvijanje prstiju, hod na prstima dulje vrijeme, pljeskanje rukama (tzv. stereotipna ponašanja)
- Vole rutine, red, rituale, imaju problema s promjenama i prijelazu iz aktivnosti u aktivnost
- Opsesivna usmjerenost na neke ili neuobičajene aktivnosti, koje običavaju opetovano ponavljati tijekom dana
- Igraju se s dijelovima igračka umjesto cijelom igračkom npr. vrtnja kotača
- Uočena manja osjetljivost na bol, ali nije pravilo
- Mogu biti preosjetljivi ili premalo osjetljivi na mirise, zvukove, svjetlo, teksture, dodir
- Neobična upotreba vida- promatraju predmete iz neuobičajenog ugla

Roditelji,

Vjerujte svojem osjećaju. Ako ste zabrinuti načinom na koji se vaše dijete igra, uči, ponaša ili kreće razgovarajte sa svojim pedijatrom. Vi najbolje poznajete svoje dijete i vaša zabrinutost je važna. Zajedno ćete naći najbolji način kako pomoći vašem djetetu. Nemojte čekati. Pravovremena reakcija može učiniti veliku razliku u razvoju vašeg djeteta.

Važno je znati: Jedno dijete s PSA neće imati potpuno iste simptome kao drugo dijete s PSA. Broj i različitost simptoma može jako varirati.

Literatura: healthychildren.org

Prevela i pripremila:

Lidija Nekić, mag.rehab.educ.